

УДК 340

DOI 10.31732/2708-339X-2023-10-76-85

**ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ПАРАДИГМА ВДОСКОНАЛЕННЯ
ВЗАЄМОДІЇ ДВОХСТОРОННІХ ВІДНОСИН УКРАЇНА-КАНАДА:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Гнілуша С.І.,

*аспірант кафедри теорії та історії держави і права
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: gnilushasv@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5979-5627>*

**THEORETICAL-LEGAL PARADIGM FOR IMPROVING
INTERACTION IN UKRAINE-CANADA BILATERAL RELATIONS:
THEORY AND PRACTICE**

Hnilusha S.I.,

*PhD student of the Department of Theory and History
of the State and Law, «KROK» University
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113
e-mail: gnilushasv@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5979-5627>*

Анотація. Сьогодні Україна і Канада є небайдужі країни один до одного. Їх еднають давні зв'язки української діаспори, що мають стійке історичне коріння і включають співпрацю на державному і громадському рівнях. Українство Канади упродовж століть об'єднуючись і формуючись навколо українських культурних осередків, громадсько суспільних об'єднань відіграють значну роль у становленні і розвитку міждержавних партнерських відносин, двостороннього характеру, формуванні позитивного іміджу незалежної, самостійної Української держави, не тільки на теренах Канади, а й у світі. Формуючи динамічні позиції, завдячуючи міцним інституційним зв'язкам з державою Канада, їхню тривалу історичну, соціальну, культурну, економічну активність впродовж історії поколінь, їх позитив розвитку. Ці фактори досить значимі і виражено враховуються у Канаді, а для України вони є життєво необхідними, враховуючи актуальні проблеми і виклики сьогодення. Посилення позицій України на міжнародній арені, іміджу держави, отримання підтримки світового співтовариства, на шляху до вступу України до ЄС і НАТО, впровадження безвізового режиму з Канадою. Зрозуміло, що всі ці напрямки діяльності потребують чіткого нормативно-правового забезпечення на законодавчому рівні. Тривала історія взаємовідносин українства у Канаді має свою позитивну специфіку і мораль взаємопорозуміння. Перша хвиля імміграційних процесів українства до Канади зазначається з 1891 р. На сьогодні близько 1,36 млн (4 %) жителів Канади позиціонують себе українцями. Із середовища впливової української спільноти вийшли знакові авторитетні особи особистості, відомі світовій міжнародній громадськості, державницькому і політичному істеблішменту, що увійшли у вищі ешелони державної влади Канади і мають можливості відстоювання українських інтересів у різних сферах, включаючи безпекову і оборонну, соціальну і культурну, гуманітарну, економічно правову і т.п. Виклики XXI століття демонструють на світовій арені економічну нестабільність, низький рівень життя, примітивність медичного забезпечення здоров'я людства, смертельні пандемії світового масштабу, що мають досить сумнівний характер походження і відповідну направленість. Розв'язану жорстоку, антилюдську кровопролитну війну в Україні практично у центрі Європи, що

демонстративно переростає у світову, загрожуючи людству повним знищенням, «ядерною зимою». Масштабний міжнародний тероризм, війна в Ізраїлі, локальні регіональні військові конфлікти і т.п. І все це на фоні повної імпотентності ООН, міжнародних безпекових інституцій, подвійних політичних стандартів власної вигоди. На нашу думку, вищевикреслене повинно викликати необхідність налаштування трансформації двосторонньої співпраці України і Канади.

Ключові слова: Україно-канадське партнерство, міжнародна взаємодія, двосторонні відносини, міжнародне співробітництво, теоретико-правовий аналіз.

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 9.

Abstract. Today, Ukraine and Canada are countries that are not indifferent to each other. They are united by long-standing ties of the Ukrainian diaspora, which have strong historical roots, and include cooperation at the state and public levels. Over the centuries, the Ukrainians of Canada, uniting and forming around Ukrainian cultural centers and public associations, play a significant role in the establishment and development of interstate partnership relations, of a bilateral nature, and the formation of a positive image of an independent, independent Ukrainian state, not only on the territory of Canada and in the world. Forming dynamic positions, thanks to strong institutional ties with the state - Canada, their long historical, social, cultural, economic, activity throughout the history of generations, their positive development. These factors are quite significant and are clearly considered in Canada, and for Ukraine they are vital, taking into account the current problems and challenges of today. Strengthening the position of Ukraine on the international arena, the image of the state, obtaining the support of the world community, on the way to Ukraine's accession to the EU and NATO, the introduction of a visa-free regime with Canada. All these areas of activity need clear regulatory and legal support at the legislative level. The long history of the relationship between Ukrainians in Canada has its own positive characteristics and morals of mutual understanding. The first wave of Ukrainian immigration to Canada began in 1891. Today, about 1.36 million (4%) Canadians identify themselves as Ukrainians. From the environment of the influential Ukrainian community, significant authoritative individuals, known to the world international community, the statesman and political establishment, who entered the highest echelons of the Canadian government and can defend Ukrainian interests in various spheres, including security and defense, social and cultural, humanitarian, emerged economic, legal, etc. The challenges of the 21st century is demonstrated on the world stage by economic instability, low living standards, the primitiveness of medical care for human health, and deadly pandemics on a global scale, which have a rather dubious nature of origin and corresponding direction. The brutal, anti-human, bloody war unleashed in Ukraine is practically in the center of Europe, which demonstratively turns into a world war, threatening humanity with complete destruction, a "nuclear winter." Large-scale international terrorism, war in Israel, local regional military conflicts, etc. And all this against the background of complete impotence of the UN, international security institutions, double political standards of self-interest. In our opinion, the above outlined should cause the need to adjust the transformation of bilateral cooperation between Ukraine and Canada.

Keywords: Ukrainian-Canadian partnership, international interaction, bilateral relations, international cooperation, theoretical and legal analysis.

Formulas: 0, **fig.:** 0, **tabl.:** 0, **bibl.:** 9.

Постановка проблеми. Україна проходить тяжкі випробування кровопролитною війною, що загрожує державності країни, ідентичності української нації як на міжнародному, так і на національному рівнях. Канада являється лідером міжнародних прихильників України її незалежності, демократизації, запровадженні реформ, міждержавних взаємодій і взаємопорозумінь, базуючись на міжрегіональному співробітництві, історичній стійкості українських взаємовідносин, фундаментальності українства Канади, що потребує модифікації системності відносин, послідовних і цілеспрямованих дій у

різних сферах життя, що спрямовані на досягнення важливих стратегічних цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ході підготовки даної науково-дослідницької статті використані міжнародні та національні напрацювання вітчизняних та іноземних науковців, практиків, дослідників, зокрема: О. Антонюк, І. Артёмов, В. Богданова, М. Безсонова, А. Василенко, Н. Горбатюк, К. Клименко, В. Ніколаєнко, В. Репецького та інших.

Не вирішені раніше проблеми загальної частини. У науковій статті зроблена спроба теоретико-правового

окреслення проблематики ефективного розвитку українсько-канадського співробітництва на сучасному етапі Української державності. Вдосконалення двосторонньої взаємодії України і Канади, що потребує нормативно-правового забезпечення, посилення зв'язків з українством Канади.

Формулювання цілей статті є висвітлення й обґрунтування теоретико-правових засад відповідних особливостей процесів необхідної трансформації двосторонніх відносин України і Канади.

Виклад основного матеріалу. Реалії сьогодення дають живильну життєво необхідну надію, що Україна і Канада у такий надто складний для нашої держави час залишаються особливо надійними партнерами на міжнародному світовому просторі, кожен з яких небайдужий до долі іншого, національної ідентичності, неухильного забезпечення прав і свобод індивідів. Вони мають і реально прагнуть відшукати та запровадити постійне функціонування вирішення актуально важливих проблем сьогодення, особливо у часі варварської війни, розв'язаної московитами, посилюючи україно-канадське співробітництво у різних сферах взаємодії, запроваджуючи перспективні напрямки двосторонніх відносин.

Хоча де-факто співпраця, як зазначають ряд дослідників України з Канадою, є здебільшого односторонньою – від офіційної Канади та української діаспори до України [1, с. 14]. На це вказують як вітчизняні дослідники, так і представники самої діаспори, зокрема В. Богданова та Р. Петришин. Доволі частою буває ситуаційність і спорідненість зв'язків між представниками діаспори й українцями на історичній батьківщині: проекти, які започатковуються, інколи мають особистий характер та спрямовані на розв'язання вузьких, а не загальноукраїнських проблем. Звідси

випливає й виникнення настороженості та розчарованості з боку діаспори [2, с. 77].

Разом з тим доцільно, на нашу думку звернути увагу на Стратегію зовнішньополітичної діяльності України, де зазначається, що «у розбудові відносин особливого партнерства з Канадою, яка займає тверду і послідовну позицію щодо підтримки України і є одним із лідерів у наданні безпекової та військової допомоги, пріоритетами будуть ефективно впровадження Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою, ратифікованої Законом України від 14 березня 2017 року № 1917-VIII, зокрема включення до сфери її дії питань інвестицій та послуг, подальша лібералізація умов двосторонньої торгівлі, забезпечення сприятливих умов для реалізації канадських інвестиційних проектів в Україні, лібералізація візового режиму для поїздок громадян України в Канаду, підтримка та розвиток зв'язків з українською діаспорою в Канаді. Важливими напрямками залишатимуться забезпечення підтримки Канадою євроатлантичної інтеграції та проведення реформ в Україні, розширення торговельно-економічної та інвестиційної співпраці, зокрема у сфері видобутку корисних копалин, розвитку інформаційних технологій, альтернативної енергетики, сільського господарства, в аерокосмічній галузі» [3].

Утім окреслене вимагає належного теоретико-правового та організаційного забезпечення, передусім спрямованого на вдосконалення двосторонньої взаємодії у напрямку посилення зв'язків з українською діаспорою Канади. Такі зв'язки повинні переводитися на постійну основу і формуватися тільки за принципом взаєморозуміння й взаємовигідності.

Залежно від сфери діаспора здійснює інформаційний

(пропагандистський), політичний, фінансово-матеріальний та освітньо-культурний впливи. Кожен із них представляє надзвичайну цінність для України і набуває більшого або меншого значення, залежно від обставин у державі. Разом з тим, в реаліях воєнного часу пріоритетними є, перш за все, політичний вплив і здатність діаспори лобювати інтереси Батьківщини в уряді Канади та урядах іноземних країн.

Українська громада Канади суттєво впливає на прийняття рішень у сфері канадської державної політики на всіх рівнях управління. Близько 1,36 мільйона (4%) канадців вважають себе українцями [4]. Із середовища впливової української громади вийшла низка авторитетних особистостей, які відстоюють українські інтереси у вищих ешелонах державної влади Канади. У цьому контексті варто згадати сенаторів Рейнелл Андрейчук, Девіда Ткачука, депутата палати громад Джеймса Безана, міністра зайнятості, робочої сили і праці (2015-17 рр.) Мері-Енн Мігичук. Особливо слід відзначити Христину Фрілянд, котра з 2015 р. по теперішній час займає високі посади у канадському федеральному уряді – міністра міжнародної торгівлі, міністра закордонних справ, віце-прем'єр-міністра. Вона входить до когорти провідних діячів правлячої Ліберальної партії Канади та, за оцінками окремих експертів, має особистий вплив на Прем'єр-міністра країни Дж. Трюдо [4, с. 47].

Організована українська діаспора представлена Конгресом українців Канади (КУК), який включає близько 25 філій та ще більше організацій-членів по всій Канаді. В цілому в країні налічується близько 30 українсько-канадських організацій різноманітного спрямування. Наприклад, Асоціація канадсько-українських жінок, Канадський фонд «Діти Чорнобиля», Українсько-канадська юридична асоціація, Ліга

українських жінок-католичок, а також багато молодіжних об'єднань, різних культурних та дослідницьких центрів. КУК служить дієвим мостом українсько-канадської співпраці. Президент КУК Павел Грод має гарні особисті зв'язки в канадських урядових колах. З іншого боку, КУК має розгалужену мережу перевірених часом, довірених партнерів для співпраці в Україні. КУК ставить своїм завданням боротьбу з дезінформацією та підвищення обізнаності владних кіл Канади з реальною ситуацією в Україні. Окрім цього, організація займається проведенням різних промоційних кампаній та збором коштів на підтримку України [4, с. 47].

У своїй діяльності КУК виходить за рамки типової лобістської групи, є позапартійною організацією і завдяки цьому підтримує конструктивні зв'язки з усіма політичними силами Канади, ефективно та регулярно брифінгує місцевий політичний істеблішмент з актуальних питань української кризи. Проактивна позиція КУК відіграла важливе значення для швидкого реагування канадської влади та її ефективної комунікації з українськими партнерами з самого початку російської агресії у 2014 році та у наступні роки. Не можна ігнорувати значну, добре організовану та впливову українську діаспору в Канаді щодо нинішньої відповіді Канади на вторгнення в Україну.

Не можна применшувати також освітньо-культурний вплив як спосіб навчання українських лідерів демократичним принципам і методам урядування, а також інформаційний вплив, що забезпечує боротьбу із недобросовісною російською пропагандою [5, с. 29]. Сьогодні всі українські організації діаспори більшою або меншою мірою ведуть боротьбу проти російської пропаганди. Видання «Новий шлях», як і його попередник – видання «Українські новини», надсилає газету всім членам канадського

парламенту, щоби донести українську точку зору на події в Україні і світі впливовим силам у Канаді. На думку журналіста і письменника, в минулому редактора, видавця та власника «Українських новин» Марка Левицького, такий метод є дуже ефективним, і про це свідчать численні відгуки, отримані від представників кожної партії, що представлена у парламенті Канади [5].

Іншим прикладом ефективною співпраці є активна взаємодія українців за кордоном, зокрема, української діаспори Канади як однієї із найбільш дієвих і активних спільнот із урядом і фахівцями Канади та українськими лікарями й благодійними фондами. Основним координаційним центром допомоги Україні, який сприяє реалізації урядових та неурядових медичних програм є Канадсько-Українська Фундація (CUF), яка була заснована у 1995 році для координації, розвитку, організації та реалізації проектів допомоги, створених канадцами та спрямованих на Україну та українську діаспору в Канаді. Із початком збройної агресії CUF, спільно із Конгресом українців Канади, створили Комітет гуманітарної допомоги Україні (Ukraine Humanitarian Relief Committee (UHR Committee)) та розробили низку програм для ефективного надання гуманітарної допомоги переміщеним особам, медичної допомоги та продовольчої безпеки [6, с. 103].

Серед основних гуманітарних програм медико-соціального спрямування, які були розроблені під егідою Фундації, варто виокремити наступні: Міжнародна програма «Допоможіть Україні зараз» (#HelpUkraineNow), Український Гуманітарний Виклик (The Ukraine Humanitarian Appeal), медично-освітня програма Canada Ukraine Surgical Aid Program (CUSAP) (Канадсько-Українська програма хірургічної допомоги), Програма «Допоможіть

переміщеним українцям в Канаді» (The «Help Displaced Ukrainians in Canada» Appeal). Зокрема, одним із напрямків діяльності програми є ініціатива Український Гуманітарний Виклик (The Ukraine Humanitarian Appeal), одним із головних завдань якого є підтримка в Україні Центру психологічного консультування та травмотерапії в Києві «Open Doors» та інших центрах надання психологічної допомоги. В рамках програми будуть підготовлені психологи, перекладачі і волонтери для надання індивідуальних і групових психологічних й травмотерапевтичних послуг, а також буде організована служба перекладу для волонтерів із-за кордону, щоб вони могли проводити освітні семінари з психологічної допомоги дітям та батькам із зони бойових дій [6, с. 104].

До того ж українська діаспора має довгу історію прийому українців, особливо тих, хто переміщений внаслідок війни. Українська громада, головним чином представлена Конгресом українців Канади, відіграла важливу роль у відстоюванні шляхів мобільності для переміщених українців і переконанні уряду обрати тимчасовий захист у 2022 році та продовжити його у 2023 році.

Сьогодні існують різноманітні стратегії української діаспори в канадському контексті, які допомагають компенсувати труднощі на рівні громади та домогосподарств, одночасно вирішуючи довгострокову вразливість країни. У той час як нові мігранти та тимчасові працівники активно перераховують кошти додому, представники діаспори старшого покоління компенсують менші обсяги грошових переказів шляхом лобювання та впливу на державний апарат через різні форми політичної та соціальної активності. Це має наслідком перенесення витрат, які несуть окремі особи, на державу перебування та узгоджується з нашим уявленням про відносини принципал-агент між

державами та діаспорою. Незважаючи на те, що макроекономічні показники України залишатимуться нестабільними в осяжному майбутньому, ми визначаємо чотири взаємодоповнюючі форми залучення діаспори під час кризи, а саме мобілізацію допомоги, політичну активність і волонтерство, грошові перекази та інші фінансові потоки, а також делегування обов'язків установам приймаючої країни.

В цілому серед досягнень української діаспори Канади: Канадсько-український проект підтримки торгівлі та інвестицій (CUTIS), який було створено для нарощування експорту з України до Канади, та залучення канадських інвестицій в Україну; операцію UNIFIER, яку було ініційовано силами української діаспори; укладення та оновлення Угоди ЗВТ; військова допомога Україні та ін.

Сьогодні ж питання полягає не в тому, чи може діаспора зробити ще більший внесок у реформування політики, а в тому, які типи ініціатив потрібні, щоб уможливити значимі та довгострокові зміни. У випадку України підтримка діаспорою реформ має потенціал для подолання викликів розподілу ресурсів, тим самим покращуючи державну легітимність, спроможність та управління, але лише за сприятливих умов вирівнювання та позиціонування. Стратегія грошових переказів, яка в основному зосереджена на короткостроковій перспективі, хоч і є корисною, але явно недостатньою.

Водночас, як свідчить аналіз соціально-економічної обумовленості зв'язків української діаспори Канади з Україною, зовнішніх і внутрішніх чинників співробітництва, форм організації двосторонніх зв'язків, без певних якісних змін у характері співробітництва, його стан і ефективність не зможуть досягти необхідного рівня. Сьогодні, насамперед, варто було б перевести зв'язки з канадською діаспорою на

основу взаємовигідного економічного, науково-технічного і культурного співробітництва. Необхідно також підпорядкувати діяльність з організації співробітництва загальнодержавних проблема, а не завдань приватного характеру. При налагодженні ділових стосунків із зарубіжними партнерами потрібно намагатися ширше використовувати їхні можливості та мислити загальноукраїнськими категоріями. Слід також пам'ятати, що у середовищі канадських українців існують ідейні розходження, а самі вони дотримуються різних політичних орієнтирів, об'єднуючою і мобілізуючою ідеєю для них завжди була ідея незалежної української держави [7, с. 76]. Українська діаспора надала можливість урядовим структурам Канади зрозуміти проблеми українців в Україні та вибудувати відносини з ними, маючи на меті створення сприятливих умов, які повною мірою сформувалися після здобуття Україною незалежності, для досягнення спільних політичних та економічних цілей. Тож визнання доробку української діаспори на офіційному рівні двосторонніх відносин є важливим кроком, який відображає специфіку особливого партнерства України та Канади.

Давно назріла потреба поглиблення співпраці із закордонними українцями через підвищення ефективності роботи органів виконавчої влади із закордонними українцями та їх громадськими об'єднаннями, спрямованої на збереження національної самобутності та сприяння задоволенню національно-культурних і мовних потреб закордонних українців, використання потенціалу української діаспори для формування позитивного іміджу України у світі, просування економічних інтересів нашої держави, утворення груп, які допомагають реалізації інтересів нашої держави за кордоном, популяризації української мови та культури, досягнень

українських спортсменів, забезпечення всебічної практичної підтримки органами влади країн проживання закордонних українців, подальшої інтеграції України до європейської спільноти [8, с. 232].

Враховуючи вище вказане, очевидно видається потреба посилення саме української участі. Зокрема, необхідно докласти зусиль аби українська діаспора Канади змогла спостерігати реалізацію свого бажання бути почутою не лише у Канаді, а, перш за все, в Українській державі. На наш погляд, це можна зробити, завдяки налагодженню тісних зв'язків КУК та ФУК з владними структурами в Україні шляхом систематичних відряджень до Канади на регулярній основі українських делегацій, які виконуватимуть роль посередників, на зустріч з КУК та ФУК, а також запрошення представників цих організацій до України. У подальшому це має бути відображено у нормативно-правовому регулюванні. При цьому, у ході розробки нормативно-правового забезпечення та подальшого розвитку співпраці України з української діаспорою у Канаді, необхідно зважати на те, що залежно від суб'єкта впливу, він поділяється на такий, що здійснюється окремими особами-лідерами діаспори, та такий, що здійснюється організаціями місцевого, регіонального та всесвітнього рівня [5, с. 29]. Такі заходи, на наш погляд, безперечно позитивно вплинуть на двосторонню взаємодію України та Канади. До того ж, цілком очевидно, що під час таких зустрічей Україна отримає шанс вкотре поінформувати про власні державні потреби та потреби громадян.

Окрім того, з найголовніших для розвитку двосторонніх відносин України та Канади очікуваних результатів виконання державної програми є забезпечення постійної потужної підтримки нашої держави у відстоюванні інтересів України у світі, поглиблення взаємовигідної співпраці

України з урядами держав, у яких проживають закордонні українці, утвердження позитивного іміджу України у світі та утворення груп, які підтримуватимуть реалізацію інтересів України у країнах проживання закордонних українців, сприяння збереженню та розвитку української мови [8, с. 232].

До того ж, українська діаспора, відповідно до Спільної Декларації про подальший розвиток відносин особливого партнерства між Україною і Канадою, визнається як суб'єкт публічної дипломатії та особливий чинник, який уможливив існування формату особливого партнерства у відносинах між Україною та Канадою. Її діяльність сприяла розширенню особливих зв'язків, «які історично встановилися між двома країнами, внаслідок важливої ролі, яку відіграли канадці українського походження у розвитку Канади» [8]. Це вкотре підтверджує необхідність вдосконалення взаємодії передусім у цій сфері.

У свою чергу канадські підприємства та національні бізнес-асоціації, що представляють широкі сектори канадської економіки, підтримуючи модернізацію CUFTA, порушили питання, які виходять за межі традиційної сфери застосування угод про вільну торгівлю Канади, включаючи візи, проблеми з правовою та судовою системою України й відсутність доступних механізмів фінансування в рамках програми Export Development Canada для канадських інвесторів в Україні. Наприклад, декілька зацікавлених сторін, які представляють різні сектори, також надали докладні матеріали, що підтримували можливу модернізацію CUFTA та у цих поданнях посилалися на підтримку включення нових зобов'язань щодо тимчасового в'їзду підприємців, а також згадувалися можливості для сектору інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і

МСП. Викликані занепокоєння включали обтяжливі митні процедури, включно з додатковою «бюрократизацією» щодо процедур прикордонного оформлення канадських товарів, які експортуються в Україну через треті країни. З огляду на вказане, можна стверджувати про назрілу потребу удосконалення митних процедур прикордонного оформлення канадських товарів, які експортуються в Україну через треті країни.

Також одним з важливих питань є регуляція інвестиційної діяльності, а точніше її лібералізація та зняття значних бар'єрів. Це стосується насамперед можливості виходу на нові інвестиційні ринки, прозорості та гарантії безпеки капіталу іноземців. Через негативні приклади канадських інвестицій в Україну на зразок суду між TIU Canada та Нікопольським заводом феросплавів нові потенційні інвестори дивляться куди більш насторожено в український бік. Тому важливе завдання парламенту та уряду України сьогодні – покращувати інвестиційну привабливість держави. При цьому вкрай важливо побудувати стійкі інституції, які дадуть міжнародним інвесторам впевненість у своїх інвестиціях в Україну.

Слід відзначити, що Угоди про вільну торгівлю заохочують демократизацію та верховенство права. Компанії та країни, які беруть участь у вільній торгівлі, змушені часто дотримуватися правил і норм, виданих такими організаціями, як Світова організація торгівлі, які зменшують корупцію та підвищують безпеку та прозорість. Для України, яка потерпає від корупції, можливості для встановлення угод про вільну торгівлю сприятимуть поширенню демократичних цінностей західного світу, а також Канади.

Однак корупція є системною проблемою в Україні. Скоріше ці корупційні дії становлять правила, за якими керується держава. Україні

необхідно докласти значних зусиль в аспекті протидії корупції. Необхідно ліквідувати корупцію. Велика кількість заходів вже реалізована, але Україна все ще відстає від інших країн за показниками корупції. Важливою частиною вирішення проблеми корупції є взаємодія країн у боротьбі з корупцією, а саме: участь у міжнародних програмах і проектах, спрямованих на запобігання корупції та обмін ефективними заходами, які можуть допомогти у боротьбі з хабарництвом.

Важливою частиною нормативно-правового механізму двосторонніх відносин України та Канади є та частина національної законодавчої бази України, якою регламентується взаємодія Української держави із закордонними українцями, а також співпраця у тих чи інших сферах суспільного життя. На наш погляд, лише безпосереднє залучення до законодавчої діяльності в аспекті формування нормативно-правової бази українсько-канадських відносин професійних експертів забезпечить можливість створення дієвого нормативно-правового каркасу, який забезпечує їх функціональну спроможність, логіка використання якого буде зрозумілою та прийнятною для партнерів у двосторонній взаємодії.

У даному контексті слід відзначити, що Україна та Канада вже мають відповідний та доволі успішний досвід. Так, зокрема, попри те, що Депутатську групу Верховної Ради України з міжпарламентських зв'язків з Канадою було створено лише 2019 року, ще у вересні 1996 року Міністр юстиції України відвідав Канаду з метою сприяння подальшому правовому співробітництву між двома країнами. Під час цього візиту було підписано Угоду про співпрацю між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Канади. Відповідно до Домовленості, дві інституції погодилися надавати одна

одній якнайширшу взаємну допомогу в сприянні кращому обізнанню своїх відповідних систем правосуддя. Зокрема, вони взяли на себе зобов'язання поділитися своїми знаннями та досвідом з таких питань, як розробка законодавства та функціонування Міністерства юстиції.

В цілому ж подальший розвиток канадсько-українських відносин, на наш погляд, має відбуватися через призму поєднання двох напрямків: посилення внутрішньої відповідальності України перед Канадою як міжнародним партнером та посилення прямої двосторонньої співпраці, що передбачає процес формування пропозиції щодо посилення українсько-канадської співпраці через пошук можливостей для зміцнення України у різних сферах. Це потребує завершення низки вже розпочатих реформ та впровадження нових [9, с. 6], а також розробки і прийняття низки нормативно-правових актів.

Зрозуміло, що в умовах війни дуже важко якісно змінювати або впроваджувати нові практики, однак для наших партнерів реформування залишається важливим елементом відносин. Тому цілком логічно припустити, що після перемоги Україна зможе вибудовувати ефективний діалог з Канадою на правах рівних партнерів [9, с. 6].

До того ж Україна має працювати у тандемі з Канадою в аспекті впровадження різних програм допомоги українцям щодо їх переїзду до Канади. Так, приміром, як відомо, у 2022 році Канада запустила спеціальну програму тимчасового проживання під назвою Канадсько-український дозвіл на екстрені поїздки (CUAET), щоб допомогти українцям, які тікають від війни в Україні. Термін подання документів за кордоном відповідно до CUAET завершився 15 липня 2023 року. Утім, як відомо, реалізація цієї програми супроводжувалася низкою

проблем сутність яких зводиться до недостатнього поінформування. Зважаючи на це, доцільно було б посилити співпрацю у напрямку кращого інформування щодо нової програми допомоги, з урахуванням прорахунків в аспекті CUAET. Зокрема, доцільно було б розробити стратегію адаптації вимушено переміщених українців за кордоном, у якій, серед іншого, передбачити розробку офіційного сайту (розділу на сайті Міністерства соціальної політики) з детального інформування українців щодо різних програм допомоги іноземних країн.

До того ж, як свідчать дані опитування громадян України, які переїхали до Канади, скориставшись програмою CUAET, основною проблемою в аспекті успішної їх інтеграції у канадське суспільство є незнання англійської та французької мов. На наш погляд, частково цю проблему дала б змогу вирішити реалізація ініціативи щодо ухвалення рішення про інтеграцію в Дію проекту мобільного перекладу для безкоштовного користування українцями, які перебувають за кордоном. Йдеться про ініціативу правозахисників у рамках міжнародного благодійного проекту «Український мобільний переклад». Утім, на жаль, попри те, що з моменту виникнення даної ініціативи пройшов понад рік, це питання дотепер залишається невирішеним.

Тим часом Канада оголосила про можливість отримання статусу постійного жителя для українців, які перебувають у Канаді, у рамках обмеженої PR-програми. Спеціальна програма започаткована 23 жовтня 2023 року та залишатиметься відкритою до 23 жовтня 2024 року. Очевидно, що українці знову ж таки зіткнулися з мовною проблемою.

Висновки. Війна в Україні відчутно вплинула на українсько-канадські відносини, відповідно

подальший розвиток двосторонніх відносин вимагає удосконалення та гармонізації нормативно-правової бази у контексті запровадження ефективних, чинних напрямків сталої взаємодії і розвитку.

Удосконалення двосторонньої взаємодії України та Канади потребує дієвого нормативно-правового забезпечення, передусім у таких напрямках як посилення зв'язків

з українською діаспорою в Канаді, налагодження реальних міжпарламентських зв'язків, взаємодії в аспекті впровадження нових проектів та програм допомоги, співпраці між українськими та канадськими представниками бізнесу, розробки та підписання нових двосторонніх домовленостей на принципах двосторонніх інтересів.

Література:

1. Антонюк О. Українці в світі. *Політика і час*. 1993. № 5. С. 25.
2. Артьомов І. Концепції міжнародних відносин у глобальному вимірі сучасності інтеграційний аспект. *Геополітика України: історія і сучасність. Збірник наукових праць*. 2012. №7. С. 10-36.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України»: Указ Президента України №448/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (дата звернення 10.10.2023 року).
4. Цепенда І., Статкевич М. НАТО – ключова платформа українсько-канадської безпекової кооперації. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2021. №44. С. 45-51.
5. Кондакова Т. Дослідження видів впливу української діаспори, оцінка конкретних прикладів та їх характеристика в аспекті сучасних потреб України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Історичні науки»*. № 31. 2020. С. 24-31.
6. Марушенко М. Медико-соціальні аспекти підтримки України міжнародним співтовариством на тлі збройної агресії Росії. *Українознавчий альманах*. №31. С. 100-106.
7. Богданова В. Принципи особливого партнерства та ролі діаспори в українсько-канадському співробітництві. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2003. №9. С. 74-85.
8. Макар В. Ю. Формування, розвиток і перспективи двосторонніх відносин України та Канади: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук за спеціальністю 23.00.04 / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2021. 498 с.
9. Гнілуша С. І. Перспективи розвитку канадсько-українських партнерських відносин на сучасному етапі. *Juris Europensis Scientia*. 2023. №3. С. 3-6.

References:

1. Antoniuk O. Ukraintsi v sviti. *Polityka i chas*. 1993. № 5. pp. 25.
2. Artomov I. Kontseptsii mizhnarodnykh vidnosyn u hlobalnomu vymiri suchasnosti intehratsiynyi aspekt. *Neopolityka Ukraina: istoriia i suchasnist*. Zbirnyk naukovykh prats. 2012. №7. pp. 10-36.
3. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 lypnia 2021 roku «Pro Stratehiu zovnishnopolitychnoi diialnosti Ukrainy»: Ukaz Prezydenta Ukrainy №448/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (Accessed 10.10.2023)
4. Tsependa I., Statkevych M. NATO – kluchova platforma ukrainsko-kanadskoi bezpekovoї kooperatsii. *Istoryko-politychni problemy suchasnoho svitu*. 2021. №44. pp. 45-51.
5. Kondakova T. Doslidzhennia vydiv vplyvu ukrainskoi diaspory, otsinka konkretnykh prykladiv ta yikh kharakterystyka v aspekti suchasnykh potreb Ukrainy. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», seriia «Istorychni nauky»*. № 31. 2020. pp. 24-31.
6. Marushchenko M. Medyko-sotsialni aspekty pidtrymky Ukrainy mizhnarodnym spivtovarystvom na tli zbroinoi ahresii Rosii. *Ukrainoznavchyi almanakh*. №31. pp. 100-106.
7. Bohdanova V. Pryntsypy osoblyvoho partnerstva ta roli diaspory v ukrainsko-kanadskomu spivrobotnytstvi. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy*. 2003. №9. pp. 74-85.
8. Makar V. Yu. Formuvannia, rozvytok i perspektyvy dvostoronnykh vidnosyn Ukrainy ta Kanady: dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora politychnykh nauk za spetsialnistiu 23.00.04 / Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yuriiia Fedkovyicha, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Kyiv, 2021. 498 p.
9. Hnilusha S. I. Perspektyvy rozvytku kanadsko-ukrainskykh partnerskykh vidnosyn na suchasnomu etapi. *Juris Europensis Scientia*. 2023. №3. pp. 3-6.

Стаття надійшла до друку 01.12.2023